

Verksted 1 – Veileder til fasilitator

Oversikt

- Varighet: 6 timer
- Tidsrom: foreslått tid for gjennomføring av verksted er 09:00–15:00. Dette kan justeres som det passer virksomheten deres og de som deltar. Tidene som er foreslått for hver oppgave, er veiledende, men bør ikke kortes mye ned. Mellom oppgavene er det lagt inn tid til pauser og lunsj. Dere kan vurdere og justere lengden på pausene etter behov.
- Arbeidsform: gruppearbeid
- Deltakere: minst 4 og maksimalt 6 deltakere i hver gruppe (for optimale arbeidsforhold) + 1 fasilitator + 1 referent per gruppe

Formål

I verksted 1 skal dere bevege dere gjennom den første fasen av en framsynsprosess: fra en innledende **drivkraftsanalyse**¹ til første utkast til et aktuelt **scenario**² for år 2035 – eller et annet år dere velger som enden av deres tidshorisont.

Verktøykassa Framsyn tilbyr følgende, forhåndsdefinerte **målvisjon**³ som utgangspunkt (men dere står også fritt til å jobbe ut fra en egendefinert målvisjon):

Den kulturelle infrastrukturen⁴ i Norge i 2035 ivaretar mangfold og ytringsfrihet under radikalt endrede politiske, økonomiske og teknologiske kår.

Framsynsprosessen dere nå skal jobbe med, gir dere en strukturert metode for å utforske og utdype hva målvisjonen kan gå ut på, med utgangspunkt i følgende spørsmål:

- Hvilke utviklingstrekk og krefter påvirker framtidsutsiktene for mangfold og ytringsfrihet på kulturfeltet i Norge?
- Hva kommer til å påvirke bredden av kunstneriske og kulturelle ytringer, vilkårene for deltakelse i kulturfeltet og tilgangen til frie ytringsrom?
- Hvilken kombinasjon av faktorer kan snevre inn ytringsfriheten og true mangfoldet av kunstneriske og kulturelle uttrykk i årene som kommer? Hvor robust vil den norske kulturoffentligheten være i møte med slike innskrenkninger?
- Hvordan bør den kulturelle infrastrukturen være rigget i 2035 for å kunne verne om mangfold og ytringsfrihet, og for å gi samfunnet kulturell motstandskraft?

Legg til egne verdier når dere vurderer disse spørsmålene.

¹ Drivkraftsanalyse: utforsking av utviklingstrekk og krefter som former framtiden.

² Scenario: en fortelling om eller beskrivelse av en mulig framtidig situasjon.

³ Målvisjon: en kort, samlet formulering av hva slags framtid vi aktivt ønsker å bidra til. Den fungerer som et normativt kompass i framsynsprosessen – en retningsgivende visjon innenfor en gitt tidshorisont (for eksempel innen år 2035).

⁴ Kulturell infrastruktur: blant annet institusjoner, ordninger, arenaer, plattformer og nettverk – alt som gjør utvikling, produksjon og opplevelse av kunst og kultur mulig og tilgjengelig.

Verkstedforløpet, oppsummert

I dette verkstedet følger vi en trinnvis prosess: fra en **målvisjon** og et sett med kort som beskriver aktuelle **drivkrefter**, til et **framtidshjul** der gruppen bygger ut et **framtidsscenario** steg for steg.

Oppgave 1 – kritiske usikkerheter

Hver gruppe gjør seg kjent med, vurderer og prioriterer et sett med drivkrefter som det hefter en usikkerhet ved. Dette gjør dere ved å flytte kortene med drivkrefter inn i L-diagrammet. For visuell forklaring av denne oppgaven, se grafikken på s. X i denne veilederen.

NB! Du skal ikke avsløre dette for gruppen før helt på slutten av oppgave 1, men målet med øvelsen er å komme fram til noen få, prioriterte drivkrefter – drivkrefter som

- kan få svært store konsekvenser for målvisjonen vår
- vi på nåværende tidspunkt forstår for dårlig, eller er dårlig forberedt på

Grunnen til at dere skal fokusere på det som virker mest ukjent, uklart eller usikkert, er fordi det er på dette området man stiller dårligst forberedt. Det vi ikke vet (nok) om, kan vi ikke planlegge for. Det er disse prioriterte drivkreftene som kalles **kritiske usikkerheter**.

Oppgave 2 – usikkerhetsakser

Gruppen velger minst to av de prioriterte **kritiske usikkerhetene** – altså drivkrefter som

- kan ha stor betydning for målvisjonen
- er preget av størst usikkerhet eller mest mangelfull forståelse i dag

For hver av de kritiske usikkerhetene skal gruppen diskutere fram en **usikkerhetsakse**. Dette gjør dere ved å definere to mest mulig ulike utfall av en utvikling som kan utledes fra denne drivkraften. Til slutt velger gruppen ut to usikkerhetsakser som de vil arbeide videre med.

For visuell forklaring av denne oppgaven, se s. 13-14 (Fig. 5 og 6) i Fasilitatorens agenda.

Oppgave 3 – framtidsoverskrifter

Gruppen har nå lagt to valgte usikkerhetsakser over hverandre i et kryss. Dette gir fire ulike framtidsbilder – ett i hvert hjørne av det resulterende «scenariokrysset». Deltakerne utforsker hvordan framtiden kan se ut i hvert hjørne, og formulerer noen mulige hendelser i form av nyhetsoverskrifter fra framtiden. Til slutt stemmer gruppen over og velger den overskriften som skaper mest interesse eller engasjement, og som de vil jobbe videre med i neste oppgave.

For visuell forklaring av denne oppgaven, se s. 16-18 (Fig. 6, 7 og 8) i Fasilitatorens agenda.

Oppgave 4 – framtidshjul

Med utgangspunkt i den valgte overskriften diskuterer gruppen hva som kan være umiddelbare konsekvenser og andre, indirekte ringvirkninger av den hendelsen overskriften oppsummerer. På denne måten fyller gruppen gradvis ut et «framtidshjul» – et nett av aktører,

situasjoner, problemstillinger og hendelser som er koblet sammen i dette framtidsbildet.

For visuell forklaring av denne oppgaven, se s. 21-23 (Fig. 9 og 10) i Fasilitatorens agenda.

Underveis i prosessen

- **Gjør gruppen din oppmerksom på utskriften av målvisjonen** de har foran seg, slik at deltakerne i hver oppgave stadig blir minnet om – og kan vurdere på ny – hva som står på spill. Den forhåndsdefinerte målvisjonen for Framsyn kan du laste ned fra kulturdirektoratet.no/framsyn
- **Minn deltakerne på at de bør nærme seg alle oppgavene og spørsmålene med bevissthet om det ståstedet / de perspektivene som hver enkelt forvalter.** Det handler om å forestille seg og drøfte hvilke konsekvenser de ulike drivkreftene kan få for den virksomheten eller den sosiale posisjonen vedkommende representerer, og ta disse drøftelsene med inn i gruppediskusjonen.
- **Husk å ta skarpe total- og detaljbilder av arbeidsarkene på slutten av hver oppgave.** Fotodokumentasjon av arbeidsarkene, sammen med gruppereferatene, er et viktig underlagsmateriale for senere framsynsarbeid.

For detaljerte instruksjoner for fasilitering av verkstedet med illustrerte eksempler, last ned og skriv ut → **Verksted 1 – Fasilitatorens agenda** fra kulturdirektoratet.no/framsyn.